

DEVINSKI GRAD in njegovo poslanstvo

Skupina SSD smo se 25. februarja 2025 pripeljali v Devin nad Tržaškim zalivom, kjer že stoletja živijo Slovenci. Pričakala nas je gospa Vera Tuta Ban, slavistka, častna članica Slavističnega društva Slovenije, zaslužna za uvedbo tekmovanja za Cankarjevo priznanje v vseh slovenskih šolah v Italiji, priznana kulturna delavka, pred leti tudi županja občin Devin-Nabrežina... in nas popeljala v Devinski grad, ki je bil cilj našega obiska.

Grad kraljuje na robu kraške pečine, ki se dviga nad morjem Tržaškega zaliva. Gospa Tuta nam je predstavila večstoletno preteklost gradu, v kateri so se vrstili Devinski gospodje, pod oglejskimi patriarhi in goriškimi grofi, do današnje družine Thurn in Taxis. Ustavimo se pri cerkvi iz 1604. leta. Tu nekje je bil sestavljen prvi italijansko-slovenski slovar (Alasia da Sommaripa, 1607). V gradu deluje Kongresni center. Od leta 1982 je v gradu tudi Jadranski kolegij združenega sveta (United World College of the Adriatic) - srednja šola, ki pripravlja učence na mednarodno maturo. Mladi iz celega sveta so prinesli v kraj pozitivno energijo, ki vpliva tudi na odnose med Slovenci in Italijani. Skozi vrata v obzidju stopimo na grajsko dvorišče. Opazimo, da obnavljajo grajski stolp. Grad je bil zgrajen v 14. stoletju. Ko se vzpnemo do prve terase, se nam odpre čudovit pogled na zaliv in ostanke starega gradu na beli steni iz 11. stoletja, ki hrani mnoge legende. Pod gradom se v terasah spušča proti morju grajski park s številnimi redkimi rastlinami. Spomladi pozdravlja obiskovalce s cvetočimi gredicami. Po stopnišču se podamo v prostore, ki so jih lastniki namenili obiskovalcem. Sobane so opremljene z dragocenim pohištvo, s številnimi zgodovinskimi dokumenti, z originalnimi pismi, z družinskimi slikami in s starodobnimi umetnostnimi grafikami. Po hodnikih srečujemo primere hladnega orožja nekdanjih vitezov. Manjka le šumenje krinolin - za popoln vtis. Zremo v bogato knjižnico. V udobnih foteljih sedijo gostje iz minulih časov: cesarica Sissi, svakinja Charlota, prestolonaslednik Franc Ferdinand... obdaja nas glasba Johanna Straussa, potem zaslišimo virtuoznega pianista Franza Liszta, ki je navduševal grofico Marie. Med številnimi grofičinimi uglednimi gosti srečamo tudi Rainerja Mario Rilkeja, pesnika, ki očaran z Devinom in okolico, piše prve verze Devinskih elegij. In še in še, saj je bil grad skozi celo zgodovino tudi kulturno zbirališče umetnikov in dostojanstvenikov iz cele Evrope. Nekdo je zapisal: »...družabni krog Devinskih pečin je tako širok, da je tudi Bog vključen v seznam njegovih obiskov...«. Nekateri se povzpnejo še po stopnišču, drugi si ogledajo še medvojni bunker. Kratek premor za kavico.

Čaka nas še obisk Štivana, kjer pred izlivom v morje priteče iz podzemlja naša draga Reka. Prečiščena se je pomladila in dobila čudovito zeleno modro barvo in novo ime Timava. Nekdaj so v njene rokave plule ladje. V njeni sladki vodi so se mornarji ocedili in napili. Poskrbeli so tudi za svoja plovila. Ženske so prale perilo, med njimi tudi Lepa Vida. Štivansko pristanišče je bilo do 18. stol. pomembnejše kot tržaško. Od tam so s konji prevažali po najkrajši poti dobrine v Podonavje oz. Srednjo Evropo. Štivan je tudi kraj, kamor segajo začetki pokristjanjevanja Slovencev. Cerkev je posvečena sv. Ivanu (Št Ivan). Stopili smo v cerkev: na videz mogočna stavba, žal, po vseh vojnih razdejanjih in odnosu novih oblastnikov, je od nje ostala samo lupina in dva bazenčka in voda, ki pronica vanju. Tudi starodavni samostan, ki je stal v bližini in celo pokopališče so skriti, preraščeni. Zakaj?? Celotno reko Timavo so preusmerili pod zemljo v cevi, spremenili sprehajalne poti... Z rahlo grenkim priokusom smo se poslovili od gospe Vere Tuta Ban, vendar hvaležni za vodenje po skrajnem robu ozemlja, kjer pogumno vztrajajo Slovenci.

Zapisala: M. G.

Foto: Branko, Irena, Ivanka in Lidija

Marec, 2025